

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 7.6.2011
SEK(2011) 823 lopullinen

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan kansallisesta uudistusohjelmasta vuodelta 2011

sekä siihen sisältyvä neuvoston lausunto

Liettuan tarkistetusta lähentymisohjelmasta vuosiksi 2011–2014

{SEK(2011) 723 lopullinen}

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan kansallisesta uudistusohjelmasta vuodelta 2011

sekä siihen sisältyvä neuvoston lausunto

Liettuan tarkistetusta lähentymisohjelmasta vuosiksi 2011–2014

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, JOKA

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97¹ ja erityisesti sen 9 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen²,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

on kuullut talous- ja rahoituskomiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 26 päivänä maaliskuuta 2010 Euroopan komission ehdotuksen, jolla käynnistetään uusi työllisyys- ja kasvustrategia, Eurooppa 2020. Strategian lähtökohtana on tehostaa talouspolitiikan koordinoitua. Strategia keskitetään avainalueisiin, joilla tarvitaan toimia Euroopan kestävän kasvun vauhdittamiseksi ja kilpailukykyyn lisäämiseksi.
- (2) Neuvosto antoi 13 päivänä heinäkuuta 2010 suosituksen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (2010–2014) ja hyväksyi 21 päivänä lokakuuta 2010 päätöksen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista³. Yhdessä nämä muodostavat ns. yhdenmetyt suuntaviivat. Jäsenvaltioita kehoitettiin ottamaan yhdenmetyt suuntaviivat huomioon kansallisessa talous- ja työllisyyspolitiikassaan.

¹ EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.

² EUVL C [...], [...], s. [...].

³ Pidetään voimassa vuonna 2011 19 päivänä toukokuuta 2011 annetulla neuvoston päätöksellä 2011/308/EU.

- (3) Komissio hyväksyi 12 päivänä tammikuuta 2011 ensimmäisen vuotuisen kasvuselvityksen. Tästä alkoi uusi talouden ohjauksen ja hallinnan jakso EU:ssa ja ensimmäinen politiikan yhdenmetytyn etukäteiskoordinoinnin EU-ohjausjakso, jonka perusta on Eurooppa 2020 -strategiassa.
- (4) Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25 päivänä maaliskuuta 2011 julkisen talouden vakauttamisen ja rakenneuudistuksen painopisteet (jotka ovat 15 päivänä helmikuuta ja 7 päivänä maaliskuuta 2011 annettujen neuvoston päätelmien ja komission vuotuisen kasvuselvityksen mukaisia). Se korosti, että etusijalle on asetettava talousarvioiden tervehdyttäminen ja julkisen talouden kestävyuden palauttaminen, työttömyyden vähentäminen työmarkkinauudistusten avulla sekä uudet kasvua edistävät toimet. Se kehotti kaikkia jäsenvaltioita toteuttamaan näihin painopisteisiin perustuvia konkreettisia toimenpiteitä, jotka sisällytetään niiden vakaus- tai lähentymisohjelmiin ja kansallisiin uudistusohjelmiin.
- (5) Lisäksi Eurooppa-neuvosto kehotti 25 päivänä maaliskuuta 2011 Euro Plus -sopimukseen osallistuvia jäsenvaltioita esittämään sitoumuksensa niin ajoissa, että ne voidaan sisällyttää vakaus- tai lähentymisohjelmiin ja kansallisiin uudistusohjelmiin.
- (6) Liettua toimitti vuodet 2011–2014 kattavan lähentymisohjelmansa vuoden 2011 tarkistuksen ja vuonna 2011 laaditun kansallisen uudistusohjelmansa 28 päivänä huhtikuuta 2011. Ohjelmat on arvioitu samaan aikaan, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon.
- (7) Liettuan talous on toipumassa vakavasta talouskriisistä, jonka aikana maan bruttokansantuote supistui 17 prosenttia kotimaisen kysynnän romahdettua maailmankaupan hidastumisen johdosta. Työmarkkinat reagoivat kriisiin nopeasti, ja työttömyys kasvoi ennätysuureksi: vuoden 2008 alun 4,2 prosentista 18,3 prosenttiin vuoden 2010 puoliväliin mennessä. Talous saatiin kuitenkin vakautettua sitoutumalla voimakkaasti valuuttakatejärjestelmään, toteuttamalla huomattavia julkisen talouden vakauttamistoimia, mukauttamalla palkkoja yksityisellä sektorilla ja ottamalla käyttöön rahoitusjärjestelmän vakautta tukevia toimia. Maailmantalouden elpymisen myötä myös Liettuan talous hyötyi palautuneesta kilpailukyvästä. Vienti alkoi jälleen vetää, ja talous kääntyi kasvu-uralle vuonna 2010. Elpyminen voimistuu myös vuonna 2011 kotimaisen kysynnän piristyessä. Sen sijaan työttömyysaste on edelleen kaksinumeroinen, vaikka työttömyyden arvioidaankin vähenevän nopeassa tahdissa.
- (8) Neuvosto on neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 mukaisen tarkistetun lähentymisohjelman arvioinnin perusteella sitä mieltä, että vuonna 2011 tarkistetun ohjelman perustana oleva makrotalouden skenaario on uskottava. Vaikka skenaario perustuu vuoden 2011 osalta jonkin verran optimistisempiin kasvuoletuksiin, se vastaa pitkälti komission uusinta ennustetta vuodeksi 2012. Ohjelman mukaan alijäämä pyritään supistamaan alle 3 prosentin viitearvon neuvoston asettamaan määräaikaan eli vuoteen 2012 mennessä. Tätä kehitystä ei kuitenkaan tueta riittävässä määrin vuotta 2012 koskevilla toimenpiteillä. Lisääntyvä taloudellinen toimeliaisuus saattaa johtaa ohjelmassa arvioitua suotuisampiin julkisen talouden toteutumiin vuonna 2011. Jos sen sijaan vuoden 2011 lopussa päättyviä väliaikaisia vakauttamistoimia ei uusita ja täydennetä tuntuvilla pysyvillä toimenpiteillä, ohjelmassa vuodeksi 2012 asetettuja talousarviotavoitteita ei välttämättä saavuteta makrotalouden kohenevista näkymistä huolimatta. Julkisen talouden vakauttamistoimet ovat kaudella 2010–2012 keskimäärin selvästi alle 2,25 prosenttia suhteessa BKT:hen vuosittain. Neuvosto

suositti kyseistä tavoitetta liiallista alijäämää koskevassa menettelyssä 16 päivänä helmikuuta 2010. Koska sekä talouskasvu että verotulot ovat huomattavasti suuremmat kuin liiallista alijäämää koskevassa menettelyssä annetussa neuvoston suosituksessa alun perin arvioitiin, vaadituilla julkisen talouden vakauttamistoimilla pitäisi olla mahdollista supistaa alijäämää suunniteltua nopeammin ja samalla edistyä keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisessa. Keskipitkän aikavälin tavoitetta, joksi on asetettu 0,5 prosentin rakenteellinen ylijäämä suhteessa BKT:hen, ei ennusteen mukaan saavuteta ohjelmakaudella.

- (9) Liiallista alijäämää koskevassa menettelyssä vuodeksi 2012 asetetun tavoitteen saavuttaminen sekä edistyminen kohti keskipitkän aikavälin tavoitetta edellyttävät huomattavia mukautuksia. Samalla on turvattava riittävä osarahoitus EU:n rakennerahastovarojen hyödyntämiseksi etupainotteisesti ja tuottavien lisäinvestointien tekemiseksi talouteen. Sen vuoksi on pyrittävä kehittämään lisää vakauttamistoimenpiteitä. Julkisen sektorin tehokkuuden parantaminen voisi lisätä mahdollisuuksia mukauttaa menoja ilman, että on tingittävä julkisten palvelujen laadusta. Ellei uudistuksia jatketa, väestön vanhenemisesta aiheutuvat menot kasvavat lähivuosikymmeninä EU:n keskiarvoa nopeammin. Hallitus hyväksyi sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmää koskevan kattavan uudistuksen pääpiirteittäin kesäkuussa 2010. Ehdotuksessa esitettiin muun muassa huomattavia korotuksia eläkeikään, muutoksia eläkkeiden laskentatapaan sekä valtion eläkkeiden sisällyttämistä yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään. Näiden ehdotusten hyväksyminen kokonaisuudessaan ja niiden onnistunut täytäntöönpano ovat ehdoton edellytys julkisen talouden pitkän aikavälin kestävävyydelle. Ehdotusten avulla voidaan myös lisätä työvoiman tarjontaa antamalla iäkkäille työntekijöille paremmat kannustimet pysyä työelämässä ja huolehtimalla eläkkeiden riittävydestä. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys edellyttää myös vahvempaa finanssipoliittista kehystä. Nykyinen finanssipoliittinen kehys ei riittänyt estämään menotavoitteiden toistuvia ja huomattavia tarkistuksia ennen talouskriisin käynnistymistä eikä menojen myötäsyyllistä kasvua, joka rahoitettiin odottamattomilla tuloilla. Noususuhdanteeseen perustuvilla tuloilla rahoitettu menojen liiallinen kasvu johti kriisin alettua ilmenneeseen huomattavaan julkisen talouden epätasapainoon. Nämä tulot myös lisäsivät osaltaan talouden ylikuumenemista.
- (10) Liettuan työttömyysaste on EU:n korkeimpia. Ensisijaisesti olisi varmistettava, ettei työttömyyden nopea kasvu muutu rakenteelliseksi. Erittäin tiukka työlainsäädäntö ja sosiaaliavustusten kielteinen vaikutus työhalukkuuteen vaarantavat työmarkkinoiden toiminnan. Kohdentamalla toimia juuri näihin seikkoihin sekä osoittamalla riittävästi varoja aktiiviseen työmarkkinapolitiikkaan voidaan vähentää riskiä korkean työttömyysasteen muuttumisesta rakenteelliseksi. Samalla voidaan supistaa laajaa harmaata taloutta.
- (11) Liettuan valtion omistamien yritysten osuus bruttokansantuotteesta on noin 18 prosenttia. Kyseisten yritysten toiminta on usein tehotonta ja taloudellinen tuottavuus heikko. Valtion omistamien yritysten uudistaminen lisäisi kilpailua ja parantaisi liiketoimintaympäristöä. Liettua käynnisti vuonna 2010 uudistuksen viidellä keskeisellä alalla. Uudistuksessa määritettiin valtion omistamille yrityksille avoimuutta koskevat suuntaviivat, jotka muodostavat perustan hallinnon tilintekovelvollisuudelle. Hallitus antoi joulukuussa 2010 tehokkuuden lisäämistä koskevan julkilausuman, jolla myös pyrittiin ohjaamaan uudistusta. Loppujen lopuksi kyse on kuitenkin vain puitteista ja suuntaviivoista. Julkilausuma ei myöskään sisällä

kaikkia niitä keskeisiä toimia, joita alun perin ehdotettiin ja joilla olisi voitu varmistaa sääntelyvallan ja omistajuuden erottaminen toisistaan.

- (12) Liettuan talous on yksi energiaintensiivisimmistä EU:ssa. Tämä johtuu suurelta osin kotitalouksien lämmityksestä, jossa suurimman ongelman aiheuttavat huonosti hoidetut moniasuntoiset talot. Vaikka ongelman ratkaisemista varten kehitettiin strategia jo vuonna 2004, siihen ei kuitenkaan ole osoitettu riittävästi varoja. Myös yksityisautojen määrä on kasvanut nopeasti samalla kun energia- ja liikenneveroista saatavat tulot ovat laskeneet suhteessa BKT:hen ja suhteessa työn verotukseen (joka ylittää selvästi EU:n keskiarvon). Nostamalla energiaveroja ja etenkin ajoneuvojen rekisteröinti- ja käyttöveroja voitaisiin tukea julkisen talouden vakauttamista lyhyellä aikavälillä ja kannustaa tehokkaampaan energian käyttöön.
- (13) Yritystoiminnan sääntelykehys on Liettuassa yleisesti ottaen toimiva. Ongelmana ovat kuitenkin yritysten perustamisedellytysten heikkous, rakennuslupien saannin hitaus ja kalleus sekä sijoittajansuoja. Näitä aloja koskevan sääntelyn parantaminen edistäisi työpaikkojen syntymistä ja tukisi kasvua. Myös kilpailupolitiikan uudistaminen parantaisi osaltaan liiketoimintaympäristöä, mutta edistyminen on hidasta erityisesti energia-alalla ja elintarvikkeiden vähittäismarkkinoilla. Energiaomavaraisuutta koskevan tarkistetun kansallisen strategian loppuun saattaminen auttaa ratkaisemaan ongelmia, jotka liittyvät energian toimitusvarmuuteen, ja lisäämään kilpailua sähkövoiman tuottamisen alalla. Kilpailua energian vähittäismarkkinoilla voitaisiin lisätä panemalla täytäntöön sähkö- ja kaasumarkkinoita koskeva kolmas EU:n lainsäädäntöpaketti. Liettua hyväksyi vuonna 2009 lain, jolla kielletään elintarvikkeiden vähittäismyyntiä harjoittavien yritysten vilpillinen toiminta. Elintarvikkeiden vähittäismyynnin alalla ei kuitenkaan vielä ole riittävästi kilpailua, mikä johtuu osaltaan markkinoiden rakenteesta ja puutteellisesta sääntelystä. Elintarvikkeiden myynti on keskittynyt yhä enemmän vähittäiskauppaketjuihin: vuonna 2008 neljän suurimman vähittäismyyjän osuus kaikesta myynnistä oli 72 prosenttia.
- (14) Liettua on tehnyt useita sitoumuksia Euro Plus -sopimuksen nojalla⁴. Lujittaakseen julkisen talouden kestävyyttä Liettua aikoo hyväksyä lakeja, joilla helpotetaan varojen keräämistä valtionkassaan taloudellisesti vaikeiden aikojen varalle ja edistetään vastuullista, inflaatiota hillitsevää finanssipolitiikkaa. Lisäksi Liettua on ilmoittanut useista merkittävistä toimista, joilla on tarkoitus uudistaa eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmää. Työllisyystoimenpiteissä keskitytään työllisyyden lisäämiseen, laittoman ja pimeän työn torjuntaan sekä joustavien työ sopimusten edistämiseen. Liiketoimintaympäristöä pyritään parantamaan useiden sitoumusten avulla, jotka koskevat yritystoiminnan tarkastusvirastojen roolin vahvistamista, avoimuuden lisäämistä ja yrityksille aiheutuvien hallinnollisten rasitusten keventämistä. Sitoumukset koskevat sopimuksen kaikkia neljää osa-aluetta. Ne ovat lähentymisohjelmassa ja kansallisessa uudistusohjelmassa esitetyn uudistusohjelman mukaisia. Jos kaikki työllisyyden alalla suunnitellut toimet pannaan täytäntöön, ne lisäävät huomattavasti työvoiman kysyntää. Nämä sitoumukset on arvioitu ja otettu huomioon suosituksissa.

⁴ Lisätietoa Euro Plus -sopimuksen nojalla tehdyistä sitoumuksista on asiakirjassa SEC(2011) 723.

- (15) Komissio on arvioinut lähentymisohjelman ja kansallisen uudistusohjelman sekä Euro Plus -sopimuksen nojalla tehdyt sitoumukset⁵. Se on ottanut huomioon niiden merkityksen Liettuan finanssipolitiikan sekä sosiaali- ja talouspolitiikan kestävyyskannalta. Lisäksi se on arvioinut, ovatko ne EU:n sääntöjen ja ohjeiden mukaisia, koska Euroopan unionin talouden ohjausta ja hallintaa on tarpeen tehostaa kokonaisuudessaan antamalla EU:n tason panos tuleviin kansallisiin päätöksiin. Tämän perusteella komissio katsoo, että on tarpeen määrittellä toimet, joilla varmistetaan vuodeksi 2012 asetettujen talousarviotavoitteiden saavuttaminen. Lisäksi olisi tehostettava eläkejärjestelmän uudistamista julkisen talouden kestävyyslujittamiseksi ja työurien pidentämiseksi, parannettava työmarkkinoiden toimintaa, toteutettava valtion omistamien yritysten uudistuspaketti, parannettava energiatehokkuutta ja korotettava energiaveroja sekä lisättävä kilpailua eräillä aloilla.
- (16) Neuvosto on tutkinut Liettuan tarkistetun lähentymisohjelman vuodelta 2011 edellä esitetyn arvioinnin perusteella ja ottaen huomioon myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklan 7 kohdan nojalla 2 päivänä kesäkuuta 2010 annetun neuvoston suosituksen. Neuvoston lausunto⁶ on esitetty erityisesti jäljempänä 1 ja 2 kohdassa esitetyssä suosituksessa. Neuvosto on tutkinut Liettuan kansallisen uudistusohjelman ottaen huomioon 25 päivänä maaliskuuta 2011 hyväksytyt Eurooppa-neuvoston päätelmät,

SUOSITTAA, että Liettua toteuttaisi vuosina 2011–2012 toimia, joilla se

- (1) ottaa käyttöön uusia pysyviä finanssipoliittisia toimia ennen vuoden 2012 talousarvion hyväksymistä liiallisen alijäämän korjaamiseksi; parantaa verosääntöjen noudattamista ja hyödyntää täysimääräisesti talouden elpymistä vauhdittaakseen alijäämän vähentämistä ja varmistaakseen etenemisen kohti keskipitkän aikavälin tavoitetta vähintään 0,5 prosentilla suhteessa BKT:hen vuosittain; vahvistaa finanssipoliittista kehystä erityisesti ottamalla käyttöön realistiset ja sitovat menokatot julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksessä;
- (2) hyväksyy eläkejärjestelmän uudistusta koskevan täytäntöönpanolainsäädännön; poistaa finanssipoliittiset esteet, jotka vähentävät eläkeikää lähestyvien tai eläkeikäisten halukkuutta työntekoon työelämään osallistumisen lisäämiseksi;
- (3) lisää työmarkkinoiden joustavuutta muuttamalla työlakia joustavammaksi ja parantamalla mahdollisuuksia soveltaa määräaikaisia työ sopimuksia; muuttaa lainsäädäntöä ja erityisesti sosiaaliavustuksia koskevaa lakia sen varmistamiseksi, ettei sosiaalihuoltojärjestelmä vähennä ihmisten halukkuutta työntekoon;
- (4) toteuttaa valtion omistamia yrityksiä koskevan uudistuspaketin kokonaisuudessaan viimeistään vuoden 2011 lopussa ja varmistaa omistajuuden ja sääntelytehtävien erottamisen toisistaan, laatii yrityksille selkeät tavoitteet, lisää avoimuutta sekä huolehtii kaupallisten ja ei-kaupallisten toimintojen erottamisesta;
- (5) parantaa rakennusten energiatehokkuutta ottamalla pikaisesti käyttöön holdingrahoitus ja toteuttaa toimia verotuksen painopisteen siirtämiseksi energian käyttöön, aluksi yksityisautojen rekisteröinti- ja käyttöveroihin;

⁵ SEC(2011) 723.

⁶ Lausunnosta on säädetty neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 9 artiklan 3 kohdassa.

- (6) parantaa yritysten perustamisedellytyksiä ja rakennuslupien saantia sekä lisää kilpailua energian ja vähittäismyynnin aloilla.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*